

N:o 49.

Ank. till Riksd. kansli den 20 mars 1893, kl. 2 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse, för bildande af Kungsörs köping, af mark från Kungsörs kungsladugård.

(I. A.)

Enligt hvad af en till Riksdagen afläten proposition (n:o 31) af den 24 februari innevarande år inhemtas, vore Kungsörs kungsladugård i jordeboken för Vestmanlands län upptagen såsom två särskilda kronoegendomar under allmän disposition, den ena under namn af Kungsörs norra kungsladugård n:o 1 om $11\frac{1}{4}$ mantal i Kungs-Barkarö socken och Åkerbo härad och den andra under namn af Kungsörs södra kungsladugård n:o 1 om $11\frac{3}{4}$ mantal i Kung Karls socken. Hela kungsladugården om $23\frac{1}{2}$ mantal hade af kammarkollegium genom kontrakt den 23 oktober 1871 varit utarrenderad på tjugu års tid från den 14 mars 1872 till samma dag 1892 emot en årlig arrendeafgift af 10,000 kronor, hvartill kommit enligt kollegii resolution den 2 Maj 1882 ett årligt skogsarrende af 20 kronor. Arrendetiden vore genom kongl. brefvet den 5 juni 1891 förlängd på ett år till den 14 mars 1893, efter hvilken dag domänstyrelsen enligt kongl. brefvet den 8 juli 1892 hade att, i afbidan på afgörandet af väckt fråga om afsöndring af jord från kungsladugården till område för en blifvande köping vid Kungsör, ombesörja kungsladugårdens skötsel och vård på de för kronan förmånligaste vilkor under två år. Den utarrenderade egendomen innehölle, enligt hvad arrende-

kontraktet utvisade, en areal af 1,885 tunnland 15,7 kappland, deraf 808 tunnland 1,1 kappland åker och tomter, 66 tunnland 0,3 kappland äng och 904 tunnland 17,7 kappland skogs- och betesmark.

Redan i sammanhang med det förut å platsen förlagda stuteriets flyttning från Kungsörs kungsladugård och föreskrift om dennas utarrenderande efter stadgade grunder hade Kongl. Maj:t den 6 maj 1811 förklaradt, att som de å en det kongl. brefvet bifogad förteckning n:o 5 upptagna, å Kungsörs backe och åsar befintliga lägenheter innehades af 101 personer, till en del tillhörande stallstaten, hvilka på god tro verkställt de skedda uppodlingar på till största delen oländig mark i hopp att få dem för framtiden begagna samt äfven derå på egen bekostnad uppfört hus, som af dem beboddes och innehades, Kongl. Maj:t i anseende till dessa och flera förekomna ömma anledningar funne godt tillåta, att dessa personer med barn och arfvingar samt deras rättsinnehafvare finge på det sätt orubbade vid lägenheterna bibehållas, att den uppodlade och nyttjade jorden blefve genom Kongl. Maj:ts befallningshafvandes försorg taxerad och skattad till vissa årliga dagsverken, som borde till Kungsörs kungsladugård utgöras; till följd hvaraf Kongl. Maj:t ock anbefalde sin befallningshafvande att om denna taxering och dagsverksreglering föranstalta, med åliggande att densamma kammarkollegii pröfning underställa; hvarefter och sedan dessa dagsverken blifvit af kollegium pröfvade och fastställda, de skulle in natura kungsgårdsarrendatorerna till förmån presteras och således uti arrendevilkoren upptagas.

Sådan skattläggning hade ock af vederbörande verkstälts med beräkning af ett dagsverke för 2, 2½ eller högst 3 kappland efter jordens större eller mindre godhet och bördighet. Denna skattläggning hade den 12 november 1811 af kammarkollegium faststälts, men som derigenom en äldre dagsverksskattläggning alldeles förändrats och torpens namn, som ofta ombyttes med hvarje ny innehafvare, icke återfunnes, hade af vederbörande i lägenhetsinnehafvarnes närvaro den 16 november 1826 å lägenheterna upprättats en tomtlängd, stäld icke på namn, utan på nummer, hvilken ock bifogats jordeboken och i enlighet hvarmed, sedan tre lägenheter återfallit till den norra kungsladugården, i nya jordeboken upptoges å denna fyra under namn af Kungsörstorp n:is 1 till och med 4 med tillhoppa 26½ dagsverken och å den södra kungsladugården etthundraåtta lägenheter under namn af Kungsörstorp n:is 1 till och med 108, af hvilka dock fem icke skattlagts, med tillhoppa 1,723½ dagsverken, hvarförutom en lägenhet å den förra egendomen genom kongl. brefvet den 20 mars 1863 upplåtits under enskild disposition och genom

kammarkollegii utslag den 18 oktober 1866 skattlagts till 44 dagsverken. Samtliga dessa dagsverken till ett antal af 1,794 $\frac{2}{3}$ hade enligt 6:te punkten i arrendekontraktet upplåtits arrendatorn, utan disposition af sjelfva lägenheterna, samt blifvit i jordeboken förda inom kolumn.

Enligt uppdrag af åtskilliga innehafvare af lägenheter och backstugor å Kungsörs kungsladugårds och komministersboställes egor hade å deras vägnar kronofogden M. Selling, W. Asperén med flere i en till Kongl. Maj:t ingifven ansökning anhållit, att, såvida Kongl. Maj:t beviljade den eganderätt, som här nedan omförmäldes, till den mark från nämnda kungsladugård och komministersboställe, som inginge i det å en ansökningen bilagd, af vice kommissionslandtmätaren W. Graan år 1886 upprättad karta utmärkta område, Kongl. Maj:t täcktes, i anseende dertill att denna plats allt mer och mer antagit karaktären af stad eller åtminstone köping, hvaraf följde behovet, att densamma i kommunalt hänseende bildade egen kommun hvad beträffade såväl fattigvård som införandet af ordningsstadga och byggnadsordning, för berörda område, som innehölle en areal af 168 har 73,44 ar, bevilja af stad oberoende köpings fri- och rättigheter, hvarigenom området, utom i kyrkligt afseende, skulle varda skildt från Kung Karls kommun, samt tillåta, att den blifvande köpingen benämndes Kungsör.

Under förmälan hurusom Kungsör, som vore beläget vid Arboga-åns utlopp i Mälaren, under sista decenniet, sedan de förut dåliga kommunikationerna blifvit väsentligt förbättrade, i det att dels Oxelösund—Flen—Vestmanlands jernväg dragits genom Kungsör med station dertädes och dels på norra sidan en bro blifvit anlagd öfver Arboga-ån, erhållit en betydlig ökning såväl i byggnader som befolkning, hvilken senare numera uppginge till mer än 1,000 personer, hade sökandena framhållit, att ortens vidare utveckling i hög grad hämmades deraf, att befolkningen till största delen bestode af lägenhetsinnehafvare, som icke hade fullständig eganderätt, utan blott så kallad evärdelig besittningsrätt jemlikt ofvan återopade kongl. brevet den 6 maj 1811 till sina lägenheter.

I det område, som funnes utmärkt å förenämnda karta, inginge från Kungsörs kungsladugårds mark:

1:o) af de i 1811 års kongl. bref afsedda lägenheter åttio hela lägenheter, som numera, sedan åtskilliga af dem blifvit delade, innehades af 107 personer; och utgjorde dessa lägenheters sammanlagda areal	63 har	36,52 ar
hvertill komme inkräktningar å kungsladugårdens		

Transport	63 har	36,52 ar
-----------	--------	----------

Transport	63 har	36,52 ar
mark af en del bland lägenhetsinnehafvarne med tillhopa	5 „	71,74 „
2:o) sådana lägenheter, kallade backstugor, som med arrendatorns af kungsladugården enskilda till- stånd uppförts å samma Kungsörs backe eller sandås som förutnämnda lägenheter mot utgörande af öfver- enskomma dagsverken till arrendatorn; innehållande den till backstugorna, hvilka uppginge till ett antal af 39, brukade marken en sammanlagd areal af	5 „	19,05 „
3:o) delar af kungsladugårdens mark, som af kungsladugården omedelbart disponerades	57 „	07,21 „
	131 har	34,52 ar;

och utgjordes återstoden af det kartlagda området dels af tio lägenheter å komministersbostället och dels af annan mark lydande under samma boställe samt egor tillhörande Kung Karls socken, Oxelösund—Flen—Vestmanlands jernvägsbolag och enskilda personer.

Då på grund af Kongl. brefvet den 6 maj 1811 nuvarande innehafvare af de lägenheter, som i det Kongl. brefvet åsyftades, egde rätt att till främmande personer försälja lägenheterna, men köparne voro förhindrade att å lägenheterna erhålla lagfart, emedan det Kongl. brefvet icke bokstafligen gifvit eganderätt, ehuru alla för eganderätten nödvändiga bestämmelser vore i samma Kongl. bref uttryckta;

då lägenheternas värde egentligen låge i byggnaderna, enär marken blott utgjorde en bergbunden och skoglös sandbacke eller ås, men, så länge marken ej innehades under uttrycklig eganderätt, de derå uppförda byggnader ej hade sitt fulla värde;

då, innan fullständig eganderätt funnes, ej heller funnes möjlighet till inteckning, i följd hvaraf den mindre bemedlade icke kunde fritt förfoga öfver sitt rörelsekapital och därför icke heller utveckla den verksamhet, som eljest för honom vore möjlig till eget gagn och jemväl till nytta för det allmänna såväl genom uppkommande allmänna inkomster af krono- och kommunalutskylder som i öfrigt; och

då, om än en blott besittningsrätt kunde vara tillfyllestgörande så länge marken vore bebyggd med obetydliga byggnader, ovissheten om eganderätten icke numera, då lägenheterna bestode af mera värdefulla hus, som beboddes af en talrik befolkning, kunde tillfredsställa dem, som på byggnadernas uppförande måst nedlägga betydliga penningesummor, hade sökandena hemställt, att Kongl. Maj:t täcktes medgifva, att

den ständiga besittningsrätten till ifrågavarande lägenheter finge förändras till full eganderätt, dervid lägenhetsinnehafvarne underkastade sig de vilkor, Kongl. Maj:t kunde finna för godt bestämma för samma eganderätts vinnande, vare sig dessa bestämdes genom direkt skatt till statsverket eller genom jordens afsöndring från kungsladugården på sätt och efter de grunder, som i sådant fall gälde enligt Kongl. cirkuläret den 6 december 1878.

Beträffande innehafvarne af de så kallade backstugutorpen å kungsladugårdens och komministersboställets mark samt inkräktingarna å kungsladugårdens egor till vissa af de under mom. 1 här ofvan omförmälda lägenheter, medgäfvde sökandena väl, att dessa icke hade samma skäl för erhållande af eganderätt att åberopa som de i berörda mom. för 63 har 36,52 ar upptagna lägenhetsinnehafvare, men då den mark, hvarå dessa s. k. backstugor vore uppförda, såsom varande nästan uteslutande en grusås och således ej af något odlingsvärde, endast fått värde genom bebyggandet, hade sökandena, under åberopande i tillämpliga delar af de skäl, som förut anförts för nyttan så väl för staten och kommunen som för den enskilde genom beviljande af eganderätt mot skälig ersättning till statsverket, hemställt, att äfven ifrågavarande lägenheters eller backstugutorps innehafvare måtte få full eganderätt till den mark, de innehade, mot helst samma vilkor och skyldigheter, som ifrågasatts i afseende å de under mom. 1 omförmälda lägenheter.

I fråga åter om den mark, som omnämndes under mom. 3 och hvilken mark, derå ännu icke byggnader uppförts, hufvudsakligen bestode af en grusås samt till någon del af berghällar, hade sökandena hemställt, att, då denna mark för den ifrågasatta nya köpingens bildande och ordnande vore oundgängligen behöflig, densamma måtte af den blifvande köpingen eller nya särskilda kommunen genom afsöndring från kungsladugården få tillvinnas med full eganderätt, allt på de vilkor Kongl. Maj:t med stöd af kongl. cirkuläret den 6 december 1878 kunde finna skäligt bestämma, dock att de delar af denna mark, som å den ansöknings bilagda karta upptagits till gator, torg och parkanläggningar eller andra allmänna platser, måtte, till underlättande af de bördor, köpingens organisering framkallade, till den blifvande köpingen upplätas utan lösen, i hvilket fall för 13 har 53,95 ar af det under mom. 3 omförmälda område ej skulle utgå någon ersättning eller skatt till statsverket.

Efter härå erhållen remiss hade kommerskollegium inhemtat yttranden i ärendet från, bland andra, dels Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Vestmanlands län, som jemte eget utlåtande öfverlemnade en skrift, deri åtskilliga jordinnehafvare, hvilka förut icke yttrat sig, instämt i ansök-

ningen, äfvensom yttranden af Kung Karls sockens kommunalstämma och arrendatorn af kungsladugården, dels ock domänstyrelsen, som före afgifvandet af sitt utlåtande hört domänintendenten i länet.

Af dem, hvilka sålunda yttrat sig, hade Kung Karls sockens kommunalstämma tillstyrkt bifall till ansökningen.

Arrendatorn af kungsladugården och domänintendenten hade icke haft något annat att erinra mot ansökningens bifallande, än att det område, som blifvit ifrågasatt att från kungsladugården upplåtas till köpingen, borde inskränkas.

Kongl. Maj:ts befallningshafvande hade anfört, att Kungsörs jemförelsevis talrika befolkning och täta bebyggande med nödvändighet betingade, att ordningsstadgan samt byggnads- och brandstadgan för rikets städer äfvensom, i utsträckt grad, helsovårdsstadgan i hvarje händelse snart bringades till tillämpning inom visst område å denna plats. Förslag derom hade ock blifvit hos Kongl. Maj:ts befallningshafvande väckt, ehuru detsamma hittills undanskjutits allenast med hänsyn till den nu föreliggande, länge beredda frågan, hvars afgörande i hufvudsaklig öfverensstämmelse med den gjorda ansökningen enligt lag skulle omedelbart medföra tillämpning af åtminstone vissa af berörda författningar. Då, utom behofvet af ifrågavarande författningars tillämpning inom det föreslagna området, i betraktande toges den utveckling af handel och näringar, hvilken kunde antagas blifva en följd, om ett i alla afseenden, med undantag af det kyrkliga, sjelfständigt samhälle kunde vid Kungsör bildas, tvekade således Kongl. Maj:ts befallningshafvande icke att förorda bifall till den gjorda framställningens hufvudsakliga syfte, beredande af köpingsrättigheter åt den ifrågavarande platsen vid Kungsör.

Beträffande den kronan tillhöriga mark, som erfordrades för den blifvande köpingen, erinrade Kongl. Maj:ts befallningshafvande, hvad först anginge de jemlikt kongl. brefvet den 6 maj 1811 tillkomna lägenheter, att den upplåtelse af mark, som på grund af berörda kongl. bref medgifvits, i sjelfva verket för innehafvarne af denna mark grundlagt en rätt, som icke mycket skilde sig från eganderätt, samt att det således syntes Kongl. Maj:ts befallningshafvande som om framställningen om inlösen af denna mark enligt grunderna i kongl. cirkuläret den 6 december 1878 faktiskt innefattade en fördel för statsverket och förty redan af denna anledning borde bifallas.

Vidkommande derefter den öfriga kronans mark, hvarå anspråk framställts, tillstyrkte Kongl. Maj:ts befallningshafvande, med hänsyn till det gagn, som ovedersägligen borde tillskyndas det allmänna genom

den förväntade förkofran, som en sjelfständig köpingskommun vore egnad att bereda handel och näringar, dels att staten afgiftsfritt öfverläte åt den ifrågasatta köpingen hvad som åtginge till utläggning af gator, torg, parker och andra allmänna platser eller 13,5395 hektar af den till kungsladugården omedelbart disponerade egorymd, dels ock att köpingsamhället berättigades att till sig lösa den återstående för dess byggnadsplan erforderliga egovidd enligt den i kongl. cirkuläret den 6 december 1878 bestämda grund.

Domänstyrelsen hade anfört, att då å den del af Kungsörs södra kungsladugård, hvarom nu vore fråga, jemte angränsande mark en jemförelsevis ganska talrik befolkning funnes bosatt inom ett temligen inskränkt område, syntes befolkningens genom ansökningen uttalade önskan att få förhållandena å platsen ordnade genom tillämpning af de under senare tider utkomna författningar för reglering af samhällens bebyggande, helsovård m. m. ega allt fog för sig, och vore det gifvet, att det åsyftade ändamålet skulle väsentligen befordras, om, såsom ifrågasatt blifvit, tillstånd lemnades de å platsen boende att bilda egen kommun såsom köping. För en sådan anordning hade emellertid förutsatts, att Kongl. Maj:t skulle dels bevilja innehafvarne af en del lägenheter å det för köpingen afsedda område på kungsladugårdens mark eganderätt till samma lägenheter, dels ock till den blifvande köpingen under enahanda rätt upplåta andra till kungsladugården hörande delar, som inginge i den upprättade planen för köpingen, enligt hvilken köpingsområdet skulle innefatta af kungsladugårdens mark ej mindre än 131 har 34,52 ar och af annan mark 37 har 38,92 ar eller tillsammans 168 har 73,44 ar.

Att denna areal ginge långt utöfver hvad för den blifvande köpingen äfven med den snabbaste utveckling erfordrades under flera generationer, syntes styrelsen uppenbart, hvarjemte genom upplåtelse i den ifrågasatta omfattningen af mark från kungsladugården åtskilliga olägenheter skulle uppstå för jordbruket derstädes. Emot förslaget mötte dessutom den betänklighet, att enligt detsamma af åtskilliga enligt 1811 års kongl. bref upplåtna lägenheter vissa delar skulle falla inom planen för köpingen och andra utom densamma. I ärendets dåvarande skick kunde således styrelsen icke annat än afstyrka bifall till den gjorda ansökningen, såvidt den afsåge upplåtelse af kungsladugårdens mark.

För den händelse emellertid Kongl. Maj:t skulle finna den af sökandena ingifna plan för köpingen böra i sin helhet eller i mindre omfattning godkännas, i hvilket fall öfverlåtelse af eganderätten till

den kungsladugårdens mark, som komme att falla inom det fastställda köpingsområdet icke syntes böra förvägras, hade domänstyrelsen beträffande villkoren för en sådan öfverlåtelse vidare anført, att, hvad först anginge sådana lägenheter, som upplåtits jemlikt kongl. brefvet den 6 maj 1811, den rätt, som genom detta kongl. bref tillförsäkrats deri afsedda lägenheters innehafvare, närmast kunde betecknas såsom ständig besittningsrätt och att den skedda upplåtelsen för kronan öfver hufvud taget medförde enahanda verkningar, som om kronan på de stadgade villkoren afhändt sig eganderätten till lägenheterna, men att för innehafvarne förhållandet stälde sig annorlunda. Dessa vore nemligen, såsom i ansökningen framhållits, genom upplåtelsens beskaffenhet förhindrade att å lägenheterna erhålla lagfart och följaktligen jemväl att desamma inteckna. Då lägenheterna numera, sedan dyrbara byggnader blifvit derå uppförda, i innehafvarnes händer representerade ett ganska betydligt värde, som ej kunde i realkreditens tjänst användas, vore det klart, att rörelsen och affärsverksamheten skulle i hög grad tillbakahållas. Med afseende härå och enär genom en förändring af besittningsrätten till full eganderätt, såsom förut vore antydt, ej skulle tillskyndas kronan någon förlust, ansåge sig styrelsen böra på det sätt tillstyrka den i ansökningen gjorda hemställan om en dylik förändring, att innehafvarne af sådana enligt 1811 års kongl. bref upplåtna lägenheter, som inginge i köpingsområdet, finge, hvar och en emot erläggande af visst belopp, tillösa sig eganderätten till hvar sin lägenhet.

Beträffande derefter de till en del af förenämnda slags lägenheter gjorda inkräktningar, hvilka, enligt hvad kartan utvisade, blifvit temligen allmänt bebyggda, och de å kungsladugårdens mark uppförda s. k. backstugutorp, så syntes dessa kunna i öfverensstämmelse med grunderna för kongl. cirkuläret den 6 december 1878 till innehafvarne öfverlåtas mot lösen, bestämd till tjugu gånger den summa, som efter uppskattning ansåges motsvara jordens behållna afkastning. Den uppskattning, som således skulle ske, ansåge styrelsen lämpligen kunna ega rum i sammanhang med den värdering, hvarom här nedan förmåles.

I fråga om sökandenas anhållan att af den nu under kungsladugården omedelbart brukade jord, som kunde blifva köpingen tillagd, så stor del, som vore afsedd till allmänna platser inom köpingen, måtte afgiftsfritt upplåtas, hade styrelsen yttrat, att en sådan förmån styrelsen veterligen ej hittills medgifvits något annat samhälle, och att styrelsen ansåge sig ej hafva skäl att tillstyrka ett undantag i förevarande fall. För bestämmande af den ersättning, som således efter styrelsens åsigt borde utgå för all den jord af ifrågavarande beskaffenhet, som

komme att ingå i köpingsområdet, hade styrelsen hemställt, att, i likhet med hvad som nyligen skett i afseende å kronojord, som Hvetlanda bysamhälle anhållit få tillösa sig, värdering å marken förrättades på sökandenas bekostnad af domänintendenten i länet med biträde af sakkunnige män, dervid jemväl växande skog borde till sitt värde uppskattas, hvarjemte styrelsen ansåge, att den blifvande köpingen borde uppföra och underhålla stängsel mellan köpingsområdet och kungsladugårdens tillstötande mark.

Sedan med anledning af hvad domänstyrelsen sålunda anfört kommerskollegium anmodat Kongl. Maj:ts befallningshafvande att bereda sökandena tillfälle att vidtaga de jemkningar i det afgifna förslaget, hvilka kunde anses vara af omständigheterna betingade, hade Kongl. Maj:ts befallningshafvande jemte eget samt domänintendentens i länet yttrande till kollegium insändt en skrift af sökandena, deruti de framställt två nya alternativa förslag till köpingsområdets bestämmande.

Enligt dessa förslag, hvilka, i handlingarne benämnda det andra och det tredje förslaget, funnes åskädliggjorda å en af kommissionslandtmätaren August Lejdström tagen kopia af Graans förutnämnda karta öfver Kungsör, skulle för den blifvande köpingen af kungsladugårdens mark tagas i anspråk:

enligt det s. k. andra förslaget 69 Kungsörstorp eller delar af sådana med en sammanlagd areal af	38	har	62,33	ar
inkräktningar å kungsladugårdens mark af en del bland lägenhetsinnehafvarne med tillhoppa	4	„	91,68	„
s. k. backstugutorp med en areal af tillsammans	3	„	24,98	„
af den mark, som af kungsladugården omedelbart disponerades,	24	„	37,31	„
	<hr/>			
	71	har	16,30	ar

och enligt det s. k. tredje förslaget, som upptog, förutom all den mark, som afsåges i det andra förslaget, ytterligare 20 har 49,71 ar, Kungsörstorpen N:is 1—5, 22—44, 46—49, 51—66, 68, 69, 74—76, 92—108, innehållande i areal sammanlagdt
 57 | har | 90,35 | ar || inkräktningar till en del af dem från kungsladugården | 5 | „ | 60,12 | „ |
| backstugutorpen N:is 1—3, 7, 8, 12, 14, 15, 17, 19, | | | | |

21, 23--26, 28--32, 35--45, 47 samt del af N:o	
46 med en areal af tillhopa	3 har 33,73 ar
af mark, som af kungsladugården omedelbart dis-	
ponerades,	24 „ 81,81 „
	91 har 66,01 ar

Af dessa båda förslag hade det tredje förslaget syntes Kongl. Maj:ts befallningshafvande icke vara mer omfattande, än som för en ändamålsenlig reglering af köpingsområdet erfordrades, och hade Kongl. Maj:ts befallningshafvande, i sådant hänseende modifierande sitt först afgifna utlåtande, biträdt detta förslag, hvilket äfven domänintendenten funnit, såsom mest lämpligt, böra vinna bifall.

Med afseende å det förändrade skick, hvori frågan sålunda kommit, hade domänstyrelsen, på anmodan af kommerskollegium, afgifvit nytt utlåtande i ärendet och deri anført, att sökandenas andra förslag, förutom att enligt detsamma mindre mark skulle afhändas kungsladugården än enligt det tredje förslaget, i det afseende egde företräde framför sistnämnda förslag, att enligt det andra förslaget gränserna kring köpingsområdet vore med räta linier uppdragna, under det att de enligt det tredje förslaget vore i hög grad irreguliera och till och med en egofigur, som skulle tillhöra köpingen, låge helt och hållet inom kungsladugårdens område, men att, då emot det andra förslaget förekomme samma anmärkning, som af styrelsen i dess förra underdåniga yttrande framstälts mot deri omförmälda regleringsförslag, eller att en del af de enligt 1811 års kongl. bref upplåtna lägenheter eller de s. k. Kungsörstorpen skulle genom köpingsgränsen styckas, styrelsen ansåge detta förslag icke vara antagligt.

Emot det tredje förslaget kunde visserligen, utom hvad redan erinrats i fråga om gränsernas beskaffenhet, invändas, att den areal af kungsladugårdens egor, som enligt detta förslag skulle förläggas till köpingen, syntes styrelsen större, än som af behovet påkallades; men då enligt detta förslag från kungsladugården skulle inom köpingsområdet indragas nära 40 har mindre, än som från början föreslagits, hvarigenom kungsladugården finge bibehålla af de i första förslaget upptagna Kungsörstorp och backstugor 10 af förra slaget och 7 af det senare med åtföljande arbetsskyldighet, samt sökandenas uppgift, att, om styckning af Kungsörstorp skulle undvikas, större inskränkningar i köpingsområdet, än som genom ifrågavarande förslag skett, ej låte sig förena med en ändamålsenlig anordning af planen för köpingen, vunne stöd deraf, att flera af dessa torp, såsom de ingifna kartorna med beskrifningar utvisade, hade sina egor temligen spridda, ansåge sig

styrelsen ej böra på grund af den areal, som enligt sistberörda förslag skulle tilläggas köpingen, motsätta sig förslaget antagande; och då den anmärkta olägenheten af irreguliera gränslinier mellan köpingsområdet, sådant det enligt förslaget skulle bestämmas, och kungsladugården i första rummet skulle drabba köpingen, om denna, såsom i styrelsens förra utlåtande hemstälts, finge sig ålagt att ansvara för stängseln mot kungsladugården, samt dessutom sökandena förklarar, att vederbörande lägenhetsinnehafvare vore villiga att för beredande af mera regelbundna gränser underkasta sig gränsreglering genom egoutbyte, hade styrelsen, under förutsättning att sådan reglering på köpingens bekostnad egde rum, tillstyrkt upplåtelse af den kungsladugårdens mark, som inginge i det tredje förslaget, i afseende å hvilket styrelsen tillika erinrade, att enligt detsamma inom sydvestra gränsen för köpingsområdet fölle en del eller 1,25 ar af den å vice kommissionslandtmätaren Graans karta med 39 betecknade egofigur, hörande till backstugutorpet N:o 46, hvars öfriga egor med åbyggnad skulle bibehållas under kungsladugården, samt att följaktligen berörda 1,25 ar ej borde hänföras till mark, som innehafvaren egde att lösa, utan ingå bland det, som till köpingen omedelbart upplätes.

För egen del hade kommerskollegium i afgifvet utlåtande förklarar, att kollegium beträffande frågan, huruvida platsen Kungsör vunnit den betydighet i kommersielt och andra närliggande hänseenden, att grundad anledning vore för handen att medgifva dess skiljande från moderkommunen till bildandet af en egen kommun såsom köping, ansåge sig kunna instämma i de tillstyrkande yttranden, som i denna del af frågan afgifvits; och hade kollegium, som ansett sig böra med sitt förord understödja sökandenas tredje förslag och dervid, lika med domänstyrelsen, förutsatt, att lämpligare gränslinier för köpingsområdets utmål å marken komme att genom egoutbyte i vederbörlig ordning beredas, under förutsättning i öfrigt att inträdandet i köpingsrättigheter skulle göras beroende deraf, att öfverlåtelse af eganderätten till den kungsladugårdens mark, som komme att falla inom den nya köpingskommunens gränser, blefve medgifven och att således denna mark komme att i sin helhet områdas af antingen köpingskommunen eller enskilde medlemmar af densamma, tillstyrkt, att Kongl. Maj:t täcktes under vissa vilkor tillförsäkra det å förenämnda, af kommissionslandtmätaren Lejdström uppgjorda kartekopia med tillhörande beskrifning upptagna område af Kung Karls socken, hvilket, innehållande en areal af 107 har 51,30 ar, begränsades i nordvest och norr af Runnabäck, Arboga å och sjön Mälaren samt i öfrigt funnes å kartan inneslutet inom svarta,

dels streckade, dels heldragna, delvis med röd eller gul färg belagda, ytterlinier, jemte ett söder om samma område beläget, å nämnda karta med n:o 255 betecknad egostycke om 23 ar, att få utgöra en köping, benämnd Kungsör, samt en från Kung Karls socken i kommunalt och fattigvårdshänseende skild kommun.

Slutligen hade kammarkollegium afgifvit utlåtande och deri meddelat, bland annat, att å de Kungsörstorp, som enligt det tredje förslaget skulle komma att ingå i det nya köpingsområdet, belöpte 989 $\frac{1}{2}$ dagsverken, att enligt 1891 års mantals- och taxeringslängder folk-mängden i Kung Karls socken utgjorde 2,262 personer, deraf å Kungsörstorp och backstugorna inom det föreslagna köpingsområdet 657 personer, att taxeringsvärdet utgjorde å jordbruksfastighet i hela socknen 1,057,600 kronor, å annan fastighet 469,700 kronor och, såvidt lägenheterna kunnat i taxeringslängden återfinnas, å de nämnda Kungsörstorp 314,800 kronor och å backstugorna på södra kungsladugården 61,600 kronor, samt att den beskattningsbara inkomsten inom socknen upptagits till 51,011 kronor; och har kollegium förmäلت sig i hufvudsak instämma i kommerskollegii underdåniga utlåtande.

Då samtliga vederbörande tillstyrkt, att det område, som upptages i sökandenas tredje förslag, måtte få bilda köping under namn af Kungsör, men för genomförande af detta förslag, bland annat, förutsattes, att för köpingsområdet erforderlig mark upplåtes från Kungsörs kungsladugård och att innehafvare af åtskilliga inom området befintliga Kungsörstorp, inkräkningar och backstugutorp erhålla eganderätt till sina lägenheter, har Kongl. Maj:t, med afseende å hvad i ärendet förekommit, nu föreslagit Riksdagen att medgifva, att, för den händelse köpingsrättigheter blefve Kungsör tillagda, måtte

dels vid utgången af nu löpande arrendeperiod för Kungsörs kungsladugård den 14 mars 1895 till område för köpingen från Kungsörs södra kungsladugård för alltid upplåtas af de under kungsladugårdens omedelbara disposition varande egor 24 har 81,81 ar och af det s. k. backstugutorpet n:o 46 1,25 ar eller tillsammans 24 har 83,06 ar.

dels ock Kungsörstorp n:is 1—5, 22—44, 46—49, 51—66, 68, 69, 74—76, 92—108 jemte till en del af dessa torp från kungsladugården gjorda inkräkningar om 5 har 60,12 ar äfvensom de å kungsladugården befintliga s. k. backstugutorpen n:is 1—3, 7, 8, 12, 14, 15, 17, 19, 21, 23—26, 28—32, 35—45 och 47 likaledes den 14 mars 1895 till vederbörande innehafvare upplåtas, allt under vilkor,

att för den mark, som upplätes från de under kungsladugårdens omedelbara disposition varande egor äfvensom från backstugutorpet n:o 46, såsom köpeskillning till kronan erlades det belopp, hvartill marken jemte derå växande skog uppskattades vid värdering, som af domänintendenten i länet med biträde af de inom orten utsedde uppskattningsmän vid arrendevärderingar å kronoegendomar på köpingens bekostnad verkställes, dock att det sålunda uppskattade köpeskillingsbeloppet skulle underställas Kongl. Maj:ts pröfning och godkännande;

att den sålunda bestämda köpeskillningen skulle erläggas, innan marken finge tillträdas;

att, sedan köpeskillningen blifvit erlagd, köpebref å området skulle af domänstyrelsen utfärdas;

att för Kungsörstorpen, inkräktingarne och backstugutorpen såsom löseskillning till kronan erlades, för hvart och ett af kungsörstorpen n:is 1—5, 22—40, 42—44, 46—49, 51—61, 63—66, 68, 69, 74—76, 92—108 tjugu gånger det belopp, som motsvarade värdet af de för lägenheten till kungsladugården utgående dagsverken, beräknadt efter medium af de tio sista årens markegångspris å dagsverke enligt markegångstaxan för Vestmanlands län, för hvartdera af kungsörstorpen n:is 41 och 62, hvilka icke vore dagsverken åsatta, det belopp, som efter uppskattning befundes motsvara tjugu gånger jordens behållna afkastning, samt för en hvar af inkräktingarne och backstugutorpen tjugu gånger det belopp, som efter uppskattning befundes motsvara jordens behållna afkastning, hvilket belopp borde ökas med det värde, marken på grund af läge eller lämplighet för bebyggande kunde anses ega; och skulle dessa uppskattningar på lägenhetsinnehafvarnes bekostnad af domänintendenten med biträde af ofvan omförmälde arrendepopskattningsmän verkställas i sammanhang med värderingen af den mark, som upplätes från de under kungsladugårdens omedelbara disposition varande egor;

att, sedan den för hvarje af dessa lägenheter belöpande löseskillningen blifvit erlagd, köpebref å lägenheten skulle af Kongl. Maj:ts befallningshafvande utfärdas, dock att köpebref ej finge meddelas förr, än nuvarande innehafvarens besittningsrätt blifvit behörigen ådagalagd;

att den i södra kungsladugårdens mantal inbegripna mark, som sålunda från kungsladugården upplätes, skulle på köpingens bekostnad i författningssenlig ordning åsättas belöpande andel af kungsladugårdens mantal samt i jordeboken upptagas under titel allmänt frälse med denna jordnatures grundskatt; samt

att stängsel mellan köpingsområdet och kungsladugårdens till-

stötande mark skulle, der så påfordrades, af köpingen uppföras och underhållas;

hvarjemte Kongl. Maj:t föreslagit Riksdagen att medgifva, att de medel, som inflöte för de afyttrade delarne af kungsladugårdens egor, måtte, efter afdrag af hvad som kunde finnas böra tilläggas innehafvaren af backstugutorpet n:o 46 såsom ersättning för den derifrån upplåtna marken, få användas till inköp för kronans räkning af skogbärande eller till skogsbörd tjenlig mark.

Statsutskottet, till hvars förberedande behandling ifrågavarande proposition blifvit hänvisad, har emot hvad Kongl. Maj:t föreslagit icke haft något att erinra, hvadan utskottet hemställer,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 20 mars 1893.

På statsutskottets vägnar:

GUSTAF SPARRE.
